

Näkökulmia taiteen ja kulttuurin vaikutuksista YMPÄRISTÖÖN

Vaikutukset yksilötasolla

Vaikutukset yhteisöissä

Vaikutukset yhteiskunnassa

Taide ja taiteellinen toiminta synnyttävät ekologisia jalanjälkiä. Myös ekologinen kädenjälki on merkittävä niiden edesauttaessa ekologisesti kestävästä kehitystä. Lukuisat taiteen ja kulttuurin toimijat kannustavat ympäristövastuullisuuteen omalla esimerkillään. Taiteen ja taiteellisen toiminnan keinoin kiinnitetään ihmisten huomiota ympäristön ilmiöihin, tuotetaan oivalluksia ja tehdään ympäristötiedosta helpommin lähestyttävää ja puhuttelevaa. Ympäristöhankkeet ja -haasteet hyötyvät luovien näkökulmien mukaantulosta. Taide, taiteellinen toiminta ja kulttuuriperintökohteet tukevat ympäristön säilymistä kanavoimalla ihmisten kulutusta ja toimintaa kohti kestävämpiä tapoja nauttia elämästä.

1 Ympäristövastuullisuus

Taide ja taiteellinen toiminta kuormittaa ympäristöä kuten muukin inhimillinen toiminta: se kuluttaa luonnonvaroja ja aiheuttaa päästöjä sekä jätteitä vähintään sivuvirtoina silloinkin, kun itse lopputuote on aineeton.

Taiteen ja kulttuurin toimijoiden mahdollisuuksia vähentää ympäristökuormitusta ovat esimerkiksi

- *eettinen ja ekologinen design*: ympäristöystävälliset ja myrkyttömät tuotantotavat, menetelmät ja materiaalit,
- *energian- ja vedenkulutuksen vähentäminen*: toimitilojen ja tapahtumapaikkojen tietoinen suunnittelu tai uudistaminen ympäristöystävällisemmiksi,
- *jätteiden vähentäminen*: materiaalien käytön kokonaismäärän vähentäminen, materiaalien kierrätys ja uusiokäyttö sekä kompostointi,
- *liikenteen päästöjen vähentäminen*: kuljetusten ja matkustamisen minimointi sekä oman toiminnan että yleisön osalta,
- *digitaalisuuden hyödyntäminen*: virtuaalisuuden, verkkoviestinnän ja sosiaalisen median hyödyntäminen kulttuurisessa vuorovaikutuksessa, tuotannossa ja jakelussa,
- *asenteiden, toimintatapojen ja johtamisen uudistaminen omissa toiminnassa*: ympäristökuormitusta aiheuttavien välttämättömien ja ei-välttämättömien tarpeiden erottaminen toisistaan.

Sinfonia Lahden kansainvälisesti palkitussa Hiilivapaa-hankkeessa selvitettiin, mistä orkesterin hiilijalanjälki muodostuu. Yli 80% aiheutui liikenteestä, ja tästä 50% yleisön matkustamisesta. Tutkimus osoitti myös yleisön tuen orkesterin pyrkimykselle hiilineutraaliuteen: yli puolet kyselyyn vastanneista oli halukas maksamaan konsertistaan enemmän, jos hinnalla kompensoitaisiin päästöjä.

3 Kulttuuriperinnön vaaliminen

Elinvoimaiset kulttuuriperintökohteet ovat tutkimusten mukaan lähialueidensa luonnolle voimavara. Paikallisten ihmisten ja matkailijoiden kiinnostus kulttuuriperintöä kohtaan vahvistaa halua kulttuurisesti arvokkaan luonnon ja maiseman säilyttämiseen sekä liikakulutukselta varjelmiseen. Kulttuuriperintökohteiden ylläpito ennaltaehkaisee samalla päästöjä, jätteiden syntymistä ja materiaalinkulutusta, kun purkamista ja uutta rakentamista ei tarvita.

Taiteen ja kulttuurin alan ympäristöohjelma

Arts Council England toteutti yhdessä kulttuurialan ympäristökehitysorganisaatio Julie's Bicycle:n kanssa vuosina 2012-2018 ympäristöohjelman, jossa kokeiltiin ensimmäisenä maailmassa yhdistää taiteen ja kulttuurin julkiseen rahoitukseen ekologisen kestävyden tavoitteita. Rahoitusta saavilta organisaatioilta edellytettiin vuosittaista hiilijalanjäljen mittausta, ympäristöpolitiikan määrittelyä ja toimenpiteiden toteutussuunnitelmaa.

Ohjelman pitkäaikaiseuranta toteutui 136 organisaation osalta. Näiden organisaatioiden osalta todettiin, että niiden

- **hiilipäästöt vähenivät yhteensä 35%**, ja
- **suora energiankulutus väheni yhteensä 23%**.

Ympäristövaikutusten lisäksi

- energiankulutuksen vähennykset tuottivat organisaatioille yhteensä **16,5 M€ säästöt**,
- 78% piti ympäristöpolitiikkaansa hyödyllisenä toiminnan suunnittelulle, ja
- 70% koki henkilöstönsä hyvinvoinnin parantuneen.

2 Kestävämpi vaihtoehto kulutukseen

Globaalin tietoisuuden kasvu kestävästä kehityksestä tarpeesta on johtanut eettisen ja ekologisen kulutuksen lisääntymiseen. Taide ja kulttuuri tarjoavat mahdollisuuksia kestävämpään kulutukseen: Suomessa toteutetun ympäristövaikutusten arvioinnin mukaan palveluilla ovat yleensä tavaroita pienempi hiilijalanjälki ja varsinkin kulttuuripalvelut ovat hiilitehokkaita.

Taide ja kulttuuri tarjoavat kestävämpiä kulutusmahdollisuuksia myös kulutuksen motiivien näkökulmasta. Tutkimusten mukaan kulutus lisääntyy jatkuvasti käytettävissä olevien tulojen lisääntymiseen mukaan. Tulojen kasvu ja aineellinen kulutus eivät kuitenkaan paranna elämänlaatua sen jälkeen kun peruselintaso on saavutettu. Materiaalisen kuluttamisen sijaan suurinta onnellisuutta ihmisille on todettu tutkimuksissa syntyvän mahdollisuudesta uppoutua henkisesti tai fyysisesti haastavaan tekemiseen, jossa voi saavuttaa jotain itselleen merkityksellistä. Taide ja kulttuuri tarjoavat paljon toiminnan alueita, jossa "flow"-tiloja voi saavuttaa.

Esimerkiksi Marylandissa Yhdysvalloissa laskettiin säästyneen 387 000 tonnia kaatopaikkajätettä 12 vuodessa, kun historiallisia kohteita ei purettu vaan kunnostettiin.

